

ประเมินผลระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

นิชาชล สุคนธชาติ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา

บทคัดย่อ

ตามนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐต้องพัฒนาระบบการตรวจสอบภายในของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอและให้ปรับบทบาทเพื่อปฏิรูปไปสู่ระบบราชการ 4.0 และปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขยังขาดการตรวจสอบภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยรับตรวจทำให้มีข้อจำกัดเรื่องการตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศการเงินการคลัง โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อประเมินผลและจัดทำข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา รูปแบบการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงประเมิน (evaluation research) โดยใช้รูปแบบแบบซิปป์โมเดล (CIPP model) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณได้แก่ รายงานการตรวจสอบภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ปีงบประมาณ 2566 จำนวน 11 โรงพยาบาลและคณะกรรมการตรวจสอบภายในจังหวัดฉะเชิงเทราปี 2567 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นจำนวนทั้งสิ้น 49 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานทั่วไป และหัวหน้างานการเงิน โรงพยาบาลทุกแห่งรวม 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามและแบบสนทนากลุ่มที่พัฒนาขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.877 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อ

พิจารณาจำแนกปัจจัยรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตทั้ง 5 มิติมีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน และข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในด้านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทราประกอบด้วย 10 ประเด็น ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม กำหนดให้การพัฒนา ระบบควบคุมภายในเป็นนโยบายสำคัญขององค์กร ด้านปัจจัยนำเข้า จัดทำคำสั่งแต่งตั้งบุคคลเป็นลายลักษณ์อักษร และพัฒนาความรู้ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้งาน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้อง ด้านกระบวนการ จัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทบทวนแนวทางการรวบรวมเอกสารหลักฐานและแนวทางการตรวจสอบความถูกต้องของรายการเบิกจ่าย กำหนดรูปแบบการประเมินผล และดำเนินการตรวจสอบระบบควบคุมภายในแบบมีส่วนร่วม ด้านผลผลิต จัดตั้งทีมที่ปรึกษา สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน และประชาสัมพันธ์ผลการตรวจสอบภายในแบบสร้างสรรค์ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ : ประเมินผล ระบบการควบคุมภายใน ระบบอิเล็กทรอนิกส์

An Evaluate of The Internal Control System by Electronics Internal Audit, Chachoengsao Province

Nisachon Sukhontachat

Chachoengsao Provincial Public Health Office

Abstract

According to government policy, every government agency must develop the internal audit system to be effective and adjust to the 4.0 civil service system. Currently, the ministry of public health lacks the internal control system for the electronic internal audit of the inspection unit causing limitations on the examination of financial and fiscal information. The purpose of this study was to evaluate and prepare proposals for the internal control system by electronics internal audit in Chachoengsao province. The study design is evaluation research of the CIPP model. The sample groups used in the quantitative study were report of the internal control system by electronics internal audit in 2023, 11 hospitals and Chachoengsao province internal audit committee 2024. Stratified random sampling totaling 49 people. The sample groups used in this qualitative study include the head of the general administration group, the head of the hospital finance total of 22 people. The tools used to collect data are questionnaire and focus group that passed the quality inspection of tools and the reliability value was 0.877. Quantitative data were analyzed by descriptive statistics; frequency,

percentage, mean and standard deviation values. Qualitative data were analyzed by content analysis. The results of the study found that the internal control system by electronics internal audit. There is a high level of compliance in overall. The classification of factors in each aspect, it was found that context factor aspects are practiced at the highest level. Input factor, process factor and 5 dimensions of output factor are practiced at a high level. The prepare proposals for the internal control system by electronics internal audit, Chachoengsao province consis of 10 issues: context factor; make the development of the internal control system an important policy of the organization. Input factor; make a written order appointing a person and develop knowledge technology skills and use of related computer programs. Process factor; prepare a work guideline of the internal control system by electronics internal audit. Review guidelines for collecting evidence documents, checking the accuracy of disbursement items, set the evaluation format and conduct a participatory audit of the internal control system. Output factor; establish a consulting team, create a network of operations.

Research results can be used in development planning for the internal control system by electronics internal audit to be effective.

Keyword: Evaluate The Internal Control System Electronics Internal Audit

บทนำ

แผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กำหนดกรอบประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. 2561-2565 ให้มีมาตรการควบคุมกำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง (Integrity) สุจริตของบุคลากรภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริงและในกลยุทธ์ที่ 3 เสริมสร้างตรวจสอบภายในให้เป็นกลไกอิสระและมีความเป็นมืออาชีพ ในการเฝ้าระวังการทุจริตในหน่วยงาน กำหนดกิจกรรมให้ทุกหน่วยงานของรัฐ ต้องพัฒนาระบบการตรวจสอบภายในของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอและถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญซึ่งหัวหน้าส่วนราชการต้องกำกับดูแลด้วยตนเองและให้หน่วยงานภาครัฐปรับบทบาทเพื่อปฏิรูปไปสู่ระบบราชการ 4.0 ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขยังขาดการตรวจสอบภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยรับตรวจ ทำให้มีข้อจำกัดเรื่องการตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศการเงินการคลัง อีกทั้งลักษณะการทำงานในปัจจุบันเป็นการประมวลจากรายงานที่เป็นเอกสารหรือแบบทำมือ ทำให้การบันทึกรายการทางการเงิน ในส่วนที่เป็นเงินนอกงบประมาณไม่ครบถ้วน ขาดการติดตามกระบวนการงาน⁽¹⁾ ประกอบกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรามีหน่วยงานในสังกัด ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์ 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 10 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 119 แห่ง และสำนักงาน

สาธารณสุขอำเภอ 11 อำเภอ⁽²⁾ ส่งผลกระทบให้ไม่สามารถประเมินการควบคุมภายใน และคัดกรองความเสี่ยงได้ครอบคลุมทุกหน่วยงาน รวมถึงการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยบริการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการตรวจสอบภายในให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน⁽³⁾

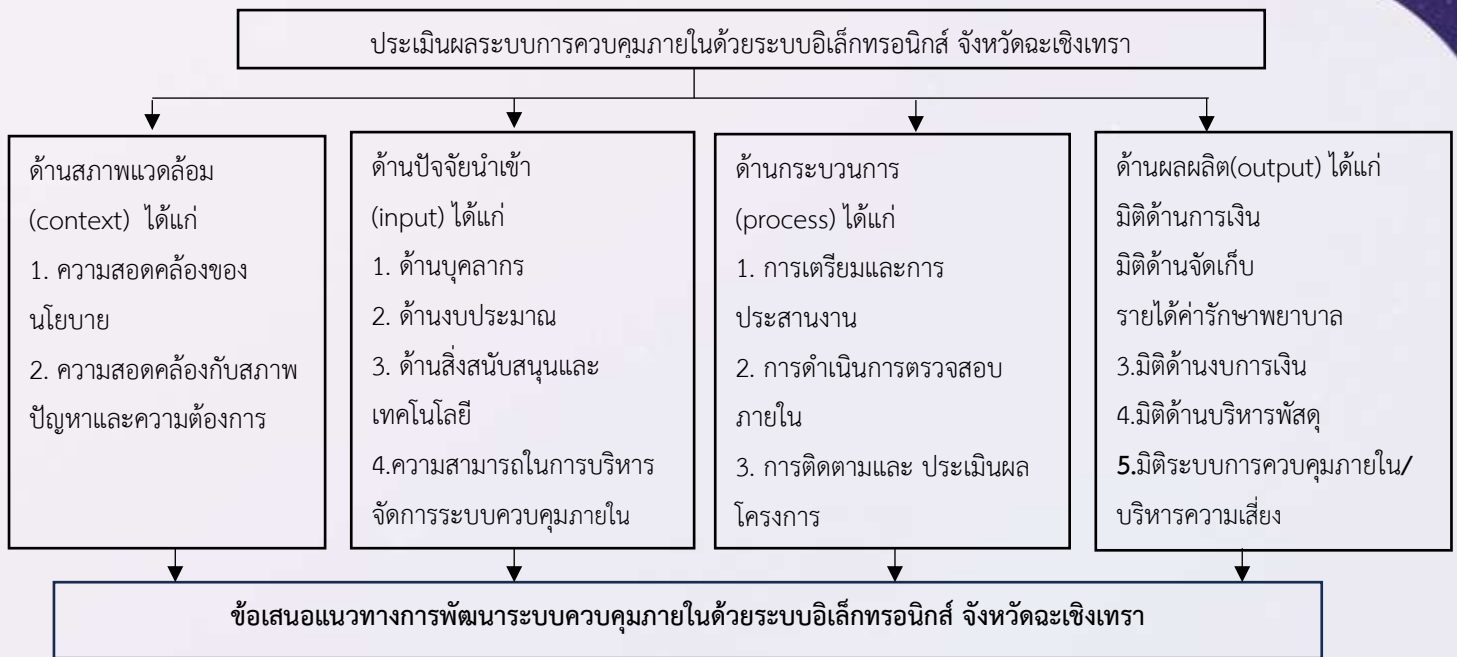
จากความจำเป็นอย่างยิ่งดังกล่าว จึงต้องยกระดับการตรวจสอบ รวมทั้งขยายขอบเขตการตรวจสอบให้ครอบคลุมมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้การควบคุมทั่วไปและการควบคุมการปฏิบัติงานในการจ่ายเงิน การรับเงินและการนำเงินส่งคลังของส่วนราชการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ การศึกษาประเมินผลระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อประเมินผลระดับการปฏิบัติควบคุมภายในด้วยระบบ ในคณะกรรมการตรวจสอบภายใน จังหวัดฉะเชิงเทรา และจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งหมายถึงการตรวจประเมินการให้คะแนนการส่งรายงานการตรวจสอบภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นการตรวจสอบอัตโนมัติใน 5 มิติ ประกอบด้วย มิติด้านการเงิน มิติด้านการจัดเก็บรายได้ค่ารักษาพยาบาล มิติด้านงบการเงิน มิติด้านพัสดุ และมิติด้านระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงโดยผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนบริหารจัดการระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ พัฒนาคุณภาพกระบวนการปฏิบัติงานด้วยการประเมินระบบควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง ซึ่งจะส่งผลให้ข้อมูลการรายงานทางการเงินมีความน่าเชื่อถือ รวมทั้งเพิ่มคุณค่าการดำเนินงานของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องประเมินผลระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา รูปแบบการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงประเมิน (evaluation research) ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์โมเดล (CIPP model) เนื่องจากเป็นรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจในการบริหารการดำเนินงาน⁽⁴⁾ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mix method) ประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน⁽⁵⁾ ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ปัจจัยด้านกระบวนการ (Process) และปัจจัยด้านผลผลิต (Output) 5 มิติได้แก่ มิติด้านการเงิน มิติด้านจัดเก็บรายได้ ค่ายรักษาพยาบาล มิติด้านงบการเงิน มิติด้านบริหารพัสดุและ มิติระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง ตามกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณได้แก่ 1) รายงานการตรวจสอบภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Internal Audit : EIA) ปีงบประมาณ 2566 จำนวน 11 โรงพยาบาล 2) คณะกรรมการตรวจสอบภายในจังหวัดฉะเชิงเทราปี 2567 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จำนวนทั้งสิ้น 49 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานทั่วไป และหัวหน้างานการเงิน โรงพยาบาลทุกแห่งรวม 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถามประเมินระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทราจำนวน 20 ข้อโดยพัฒนาจากแบบประเมินโครงการตรวจสอบภายในของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร⁽¹⁾ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.877 และใช้เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ความพร้อมมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ความพร้อมมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ความพร้อมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ความพร้อมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ความพร้อมน้อยที่สุด

และแบบสนทนากลุ่มเรื่อง ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องกับเนื้อหาของแบบสอบถาม (IOC: Item Objective Congruence Index) กับนิยามโดยแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.65 ขึ้นไปซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกข้อ วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจโดยจัดส่งแบบสอบถามทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล 1 เดือนและการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics Analysis) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาแบบสรุปความ (Summative Content Analysis) โดยการกระทำด้วยมือ (Manual)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

พิทักษ์สิทธิ์และจริยธรรมวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาและได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมเกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา เลขที่ PH_CCO_REC 007/2567

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาการประเมินผลระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.43 อายุมากกว่า 51 ปีร้อยละ 44.90 สถานภาพคู่ร้อยละ 71.43 ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่าร้อยละ 81.63 ประสบการณ์ในการทำงาน (ด้านการควบคุมภายใน/การตรวจสอบภายใน) มากกว่า 10 ปีร้อยละ 36.73 ตำแหน่งงานในปัจจุบันเป็นเจ้าหน้าที่/ผู้ปฏิบัติร้อยละ 48.98 สำหรับข้อมูลทั่วไปของหน่วยงานพบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้อยละ 46.94 จำนวน

บุคลากรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 คนร้อยละ 61.23 งบประมาณที่ได้รับเฉลี่ยต่อปี (โดยประมาณจากทุกแหล่งงบประมาณ) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาท และจำนวนประชากรในพื้นที่รับผิดชอบส่วนใหญ่ร้อยละ 30,000 คนร้อยละ 61.23 โดยผลการศึกษาสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 4.021, S.D = 0.489$) และเมื่อพิจารณาจำแนกปัจจัยรายด้านพบว่าด้านสภาพแวดล้อม มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด($\bar{X} = 4.245, S.D = 0.444$) ด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 3.755, S.D = 0.654$) ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 3.980, S.D = 0.555$) และด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.063, S.D = 0.545$) มีการปฏิบัติในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกปัจจัยรายด้าน

ปัจจัย	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D$)	ระดับการปฏิบัติ
ด้านสภาพแวดล้อม	4.245	0.444	มากที่สุด
ด้านปัจจัยนำเข้า	3.755	0.654	มาก
ด้านกระบวนการ	3.980	0.555	มาก
ด้านผลผลิต	4.063	0.545	มาก
รวม	4.021	0.489	มาก

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านสภาพแวดล้อม

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D$)	ระดับการปฏิบัติ
ความสอดคล้องกับนโยบายฯ	4.296	0.539	มากที่สุด
ความสอดคล้องกับสภาพปัญหา/ความต้องการ	4.211	0.555	มากที่สุด
รวม	4.245	0.444	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.245$, $S.D = 0.444$) เมื่อพิจารณาจำแนกด้านสภาพแวดล้อมรายชื่อพบว่า ระบบการ

ควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความสอดคล้องของนโยบายในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.296$, $S.D = 0.539$) และมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.211$, $S.D = 0.555$) เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านปัจจัยนำเข้า

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D$)	ระดับการปฏิบัติ
ความเพียงพอ/เหมาะสมของบุคลากร	3.694	0.940	มาก
ความเพียงพอ/เหมาะสมของงบประมาณ	3.469	0.892	มาก
สิ่งสนับสนุนด้านเทคโนโลยี	3.878	0.617	มาก
ความสามารถในการบริหารฯ	3.857	0.707	มาก
รวม	3.755	0.654	มาก

จากตารางที่ 3 ผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามปัจจัยนำเข้าพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.755$, $S.D = 0.654$) เมื่อพิจารณาปัจจัยนำเข้าโดยจำแนกรายข้อพบว่า ระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความเพียงพอ/เหมาะสม

ของบุคลากร ($\bar{X} = 3.694$, $S.D = 0.940$), ความเพียงพอ/เหมาะสมของงบประมาณ ($\bar{X} = 3.469$, $S.D = 0.892$), สิ่งสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.878$, $S.D = 0.617$) และความสามารถในการบริหารของผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.857$, $S.D = 0.707$) อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านกระบวนการ

ประเด็น	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติ
	$(\bar{X})$	$(S.D)$	
การวางแผน/ การกำหนดกิจกรรม	3.959	0.644	มาก
การจัดองค์กร	3.918	0.702	มาก
การจัดบุคลากรรับผิดชอบงาน	4.020	0.595	มาก
การสั่งการ/ การมอบหมายงาน	4.041	0.611	มาก
การควบคุม กำกับ ติดตามผล	3.980	0.629	มาก
รวม	3.980	0.555	มาก

จากตารางที่ 4 ผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามด้านกระบวนการพบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 3.980$, $S.D = 0.555$) เมื่อพิจารณา ด้านกระบวนการ โดยจำแนกรายข้อพบว่า การวางแผน/ การกำหนดกิจกรรม

($\bar{X} = 3.959$, $S.D = 0.644$), การจัดองค์กร ($\bar{X} = 3.981$, $S.D = 0.702$), การจัดบุคลากรรับผิดชอบงาน ($\bar{X} = 4.020$, $S.D = 0.595$), การสั่งการ/การมอบหมายงาน ($\bar{X} = 4.041$, $S.D = 0.611$) และการควบคุม กำกับ ติดตามผล ($\bar{X} = 3.980$, $S.D = 0.629$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ยผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านผลผลิต 5 มิติ

มิติ	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการปฏิบัติ
	$(\bar{X})$	$(S.D)$	
ด้านการเงิน	4.102	0.629	มาก
ด้านจัดเก็บรายได้ค่ารักษาพยาบาล	3.837	0.888	มาก
ด้านงบประมาณ	3.939	0.643	มาก
ด้านบริหารพัสดุ	4.286	0.612	มากที่สุด
ด้านระบบควบคุมภายในและการบริหาร	4.063	0.545	มาก
รวม	4.022	0.488	มาก

จากตารางที่ 5 ผลประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านผลผลิต 5 มิติ ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านจัดเก็บรายได้ค่ารักษาพยาบาล ด้านงบการเงิน ด้านบริหารพัสดุและด้านระบบควบคุมภายในและการบริหาร พบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.022$, $S.D = 0.488$) เมื่อพิจารณาด้านผลผลิตโดยจำแนกรายมิติพบว่า มิติด้านบริหารพัสดุมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.286$, $S.D = 0.612$) สำหรับมิติด้านการเงิน ($\bar{X} = 4.102$, $S.D = 0.629$) มิติด้านจัดเก็บรายได้ค่ารักษาพยาบาล ($\bar{X} = 3.837$, $S.D = 0.888$) มิติด้านงบการเงิน ($\bar{X} = 3.939$, $S.D = 0.643$) และมิติด้านระบบควบคุมภายในและการบริหาร ($\bar{X} = 4.063$, $S.D = 0.545$) มีการปฏิบัติในระดับมากในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลการศึกษารายงานการตรวจสอบภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Internal Audit : EIA) ปีงบประมาณ 2566 และผลประเมินระดับปฏิบัติระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ตามปัจจัย 4 ด้าน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในด้านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา สรุปข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบประกอบด้วย 10 ข้อ โดยจำแนกตามปัจจัยรายด้าน ดังนี้

ด้านสภาพแวดล้อม

1) กำหนดให้การพัฒนาระบบควบคุมภายในเป็นนโยบายสำคัญขององค์กร

ด้านปัจจัยนำเข้า

1) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งบุคคลเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อปฏิบัติหน้าที่เช่น ผู้ดูแลระบบ ผู้ทำรายการ ผู้อนุมัติรายการ

เป็นต้น และการดำเนินการในระบบต้องทำโดยผู้ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

2) พัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี การใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องและการนำเสนอสารสนเทศสำหรับบุคลากรด้านการเงินและการตรวจสอบภายใน

ด้านกระบวนการ

1) จัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทราและกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมทั้งกำหนดช่องทางการเผยแพร่แนวทางแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องครบถ้วนในแนวทางเดียวกัน

2) ทบทวนแนวทางการรวบรวมเอกสารหลักฐานและแนวทางการตรวจสอบความถูกต้องของรายการเบิกจ่ายในแต่ละวันให้สอดคล้องกับระเบียบปฏิบัติ

3) กำหนดรูปแบบการประเมินผลระบบควบคุมภายในและประเมินความเสี่ยง โดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ อาทิ บุคลากร ระยะเวลาการปฏิบัติงาน งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการตรวจสอบ ฯลฯ และดำเนินการประเมินระบบเป็นระยะ

4) ดำเนินการตรวจสอบระบบควบคุมภายในแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการประสานงานระหว่างผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานและผู้ตรวจสอบ เพื่อสร้างความเข้าใจ การยอมรับผลการตรวจสอบและวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ด้านผลผลิต

1) จัดตั้งทีมที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่ วิเคราะห์ เสนอแนะและให้คำปรึกษากระบวนการบริหารความเสี่ยงขององค์กร

2) สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานควบคุมภายในด้วยระบบระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายระเบียบและข้อสั่งการที่เกี่ยวข้อง

3) ประชาสัมพันธ์ผลการตรวจสอบภายในแบบสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดสิ่งที่ดีแก่การสร้างคุณค่าเพิ่มแก่องค์กร

วิจารณ์ผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาประเมินผลระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ในภาพรวมระบบการควบคุมภายใน ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาจำแนกปัจจัยรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต 5 มิติ มีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน และผลการจัดทำข้อเสนอแนะทางการพัฒนาระบบควบคุมภายในด้านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 10 ประเด็นได้แก่ 1) กำหนดให้การพัฒนากระบวนการควบคุมภายในเป็นนโยบายสำคัญขององค์กร 2) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งบุคคลเป็นลายลักษณ์อักษร 3) พัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้อง 4) จัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน 5) ทบทวนแนวทางการรวบรวมเอกสารหลักฐานและแนวทางการตรวจสอบความถูกต้องของรายการเบิกจ่าย 6) กำหนดรูปแบบการประเมินผลระบบควบคุมภายในและประเมินความเสี่ยง 7) ดำเนินการตรวจสอบระบบควบคุมภายในแบบมีส่วนร่วม 8) จัดตั้งทีมที่ปรึกษา 9) สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานควบคุมภายใน 10) ประชาสัมพันธ์ผลการตรวจสอบภายในแบบสร้างสรรค์

ทั้งนี้อาจเนื่องจากการดำเนินงานด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เป็นไปตามนโยบายของรัฐและความต้องการของผู้ปฏิบัติจึงมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ในขณะที่จำนวนบุคลากร งบประมาณ สิ่งสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการบริหารจัดการยังมีข้อจำกัดจึงมีการปฏิบัติในระดับมากเท่านั้น อีกทั้งอาจเนื่องจากกรมบัญชีกลางกำหนดแนวทางเพื่อเตรียมความพร้อมแต่ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และ

การถ่ายทอดข้อปฏิบัติหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องยังไม่ครอบคลุมผู้ปฏิบัติทำให้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงานและผลผลิตทั้ง 5 มิติ สอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนางานตรวจสอบภายในสมัยใหม่⁽³⁾ พบว่าปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐใช้คอมพิวเตอร์ในการปฏิบัติงาน ประกอบกับมีเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวลดระยะเวลาการปฏิบัติงานและนำเสนอสารสนเทศแก่ผู้บริหารได้อย่างรวดเร็ว ผู้ตรวจสอบภายในจึงต้องมีทักษะความสามารถใช้งานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ รวมถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการตรวจสอบซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้การควบคุมภายในดีขึ้น: กรณีศึกษาผลการตรวจสอบภายในที่เป็นข้อสังเกตระดับบัญชี 1 ของสำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ⁽⁶⁾ พบว่าข้อบกพร่องที่เกิดข้อสังเกตในระดับบัญชี 1 เกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ ความเข้าใจในระเบียบและวิธีปฏิบัติด้านการเงิน การบัญชีและพัสดุที่มีความซับซ้อนและไม่สามารถจัดการงานอย่างเป็นระบบได้ และข้อเสนอแนะทางแก้ไขโดยผู้ตรวจสอบภายใน สำนักงานตำรวจแห่งชาติทำหน้าที่เป็นโค้ชในการสอนงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน การบัญชีและพัสดุ และการศึกษาการประเมินการควบคุมภายในของบริษัท ช้างสยาม กัมปนี จำกัด⁽⁷⁾ พบว่ามีระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ทั้ง 5 องค์ประกอบได้แก่ สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุมสารสนเทศและการสื่อสารและการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับที่มีการปฏิบัติตามการควบคุมภายในตามระบบบางส่วน และมีบางกิจกรรมที่ควรปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดข้อผิดพลาดในการดำเนินงานเช่นควรส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมภายใน ส่งเสริมการจัดอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับระบบควบคุมภายใน จัดทำแนวทางเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นต้น

และการศึกษาผลกระทบความน่าเชื่อถือของสารสนเทศทางการบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ⁽⁸⁾ พบว่า 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของสารสนเทศทางการบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพรายงานทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความน่าเชื่อถือของสารสนเทศทางการบัญชีมีผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพรายงานทางการเงินโดยรวม ด้านความถูกต้องเชื่อถือได้ของข้อมูล ด้านระบบการควบคุมภายใน ด้านข้อมูลที่ทันต่อเวลา และด้านความสมบูรณ์ของสารสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาประเมินระบบการควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1) ควรนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนเพื่อสนับสนุนส่วนงานต่างๆ อาทิ บุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี รวมทั้งยกระดับการจัดองค์กร การมอบหมายงาน และการกำกับติดตามประเมินผลเพื่อให้ผลผลิตทั้ง 5 มิติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษารูปแบบการกำกับติดตามการปฏิบัติงานในแต่ละกระบวนการ เพื่อให้ปฏิบัติได้ตามกฎระเบียบและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

3) ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของบุคลากร

4) ควรพัฒนาระบบควบคุมภายในด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ครอบคลุมประเด็นความเสี่ยงทุกด้านและพัฒนากระบวนการแบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ครบถ้วน ถูกต้องและทันเวลาเพื่อประกอบการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารและบุคลากรสาธารณสุขในพื้นที่ศึกษาทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- 1.สุพัทธมญา ศรีขจร. การประเมินโครงการตรวจสอบภายในของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร [ปริญญานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร; 2552.
- 2.สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา [อินเทอร์เน็ต]. ฉะเชิงเทรา: สำนักงาน; 2567 [เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก: https://cco.moph.go.th/cco24/status/status_health.html
- 3.กุลธิดา ไชยสาร. การพัฒนางานตรวจสอบภายในสมัยใหม่. อุดรดิตถ์: สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์; 2565.
- 4.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. การวิจัยประเมินผล หลักการและกระบวนการ. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร; 2552.
- 5.Stufflebeam, D.L.& Shinkfield, A.J. Systematic Evaluation. Boston: Kluwer-Nijhoff; 1990.
- 6.อัจฉรา วนะเจริญ. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการควบคุมภายในดีขึ้น: กรณีศึกษาผลการตรวจสอบภายในที่เป็นข้อสังเกตระดับบัญชี 1 ของสำนักงานตรวจสอบภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ [ปริญญานิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2562.
- 7.ธนพร โรจราธา. การประเมินการควบคุมภายในของบริษัท ช้าง สยาม กัมปนี จำกัด. [ปริญญานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2566.
- 8.ทิพย์สุตา ทาสีดำ. ผลกระทบของความน่าเชื่อถือของสารสนเทศทางการบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของสำนักงานบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มนุษยสังคมสาร (มสส.).2565; 20(2):179-200.